

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/198612>

Please be advised that this information was generated on 2020-11-26 and may be subject to change.

Senegalese straatverkopers in Barcelona

1 oktober 2017

Auteurs:

[Michelle Brugman](#)

[Joris Schapendonk](#)

Dit artikel is verschenen in: [geografie oktober 2017](#)

migratie

Barcelona

Kennis

FOTO: PHILCALVERT

Straatverkopers in de trendy wijk Eixample in Barcelona, gereed om weg te kunnen rennen als de politie opduikt.

Van meerdere markten thuis

In Barcelona zie je op veel plekken straatverkopers die imitatiemerkartikelen als zonnebrillen en tassen proberen te slijten aan toeristen. Ze lijken in een voortdurend kat-en-muisspel verwickeld met de Barcelonese politie, maar hun handel en wandel is niet altijd illegaal en heeft een verrassende geografische reikwijdte.

Als passant leer je de (vooral Senegalese) jongemannen die hun koopwaar op het trottoir hebben uitgesteld, niet kennen. Wij wilden graag weten wie deze manteros zijn, waar ze

vandaan komen, hoe hun dagelijkse leven eruit ziet en wat hun toekomstplannen zijn. Neem Mamadou, uit de Senegalese hoofdstad Dakar. Net als vele collega's vertrok hij in 2006 per boot vanuit Senegal en bereikte de Canarische Eilanden. Een zware reis, zowel fysiek als mentaal. Niet weten waar je bent en wanneer je aankomt, is slopend en beïnvloedt je verwachtingen over de aankomstplek, die zo paradijselijk leek. Al valt de manier waarop Europa met migranten omgaat hem tegen, Mamadou is positief ingesteld en doet er alles aan om zijn missie te doen slagen. Door zonnebrillen te verkopen kan hij iedere maand geld naar zijn familie en verloofde in Senegal sturen.

Denk niet dat alle straatverkopers clandestiene migranten of sans-papiers zijn. Velen arriveerden weliswaar zonder geldige reisdocumenten in Spanje, maar hebben via een lange weg van kortstondige arbeidscontracten een verblijfsvergunning gekregen, net als Mamadou. Anderen zijn met een regulier visum Spanje binnengekomen en hebben nooit een periode van illegaliteit gekend.

Organisatie

De straatverkopers vormen veelal vaste groepen die onderling afstemmen op welke plekken ze hun waar aanbieden. Zo stallen de mannen van een groep hun spullen elke dag uit rondom Maremagnum, een groot winkelcentrum bij de haven, terwijl andere groepen actief zijn rondom Passeig de Gracia, niet ver van de bekende Ramblas, of Montjuic. Het zijn allemaal toeristische trekpleisters, maar even zo belangrijk is de nabijheid van uitwijkmogelijkheden (zoals metrostations) voor de momenten waarop de lokale autoriteiten besluiten de verkopers op te jagen. Ook zijn er ongeschreven regels. De werkdag heeft een duidelijke begin- en eindtijd, die samenhangen met de toeristenstromen, en zelfs een pauze, waarbij de groepsleden vaak samen een warme maaltijd nuttigen.

Mamadou lijkt aanvankelijk wat verlegen en terughoudend. Maar wanneer hij met de toerist in gesprek gaat, zie je een charismatische man die in verschillende talen communiceert. Taalvaardigheid is een groot goed in deze sector. Toen we Abdou, een andere informant, belden in de periode dat hij zijn familie in Senegal bezocht, waren we verrast te horen dat hij daar Engelse les aan het volgen was om bij terugkomst in Barcelona nog beter voor de dag te komen. Tijdens het vluchtige contact met de toerist maken de manteros vele grappen in allerlei tongvallen en hanteren meerdere verkooptechnieken. Jonge Afrikanen die net in Barcelona zijn, worden vaak door familie, vrienden of simpelweg landgenoten, geïnstrueerd over de straatverkoop. Ze worden meegenomen naar een van de winkels waar ze met een (vaak geleend) startkapitaal spullen kunnen kopen. Dat doen ze in souvenirshops rondom de Ramblas, waar ze de artikelen tegen lagere tarieven kunnen inkopen, en in groothandels in de voorstad Badalona, voornamelijk gerund door Aziaten. Die verkopen officieel alleen grote partijen aan geregistreerde ondernemingen, maar vaak maken ze een uitzondering voor straatverkopers. Wanneer de aspirant- verkoper zijn eerste waar heeft aangeschaft, kan hij mantero worden en stalt hij zijn kleding met artikelen uit. Een verlegen jongen als Mamadou kan zich vervolgens ontwikkelen tot een echte salesman, die op de hoogte is van de laatste trends onder de verschillende nationaliteiten die hij dagelijks ziet langskomen.

Mamadou behoort tot een relatief kleine groep straatverkopers die gedurende het hele jaar het straatbeeld van Barcelona mede bepalen. Op feestdagen krijgen ze echter gezelschap van vele andere verkopers. Tijdens het festival rondom Dia de la Merce (eind september) kon Abdou zijn ogen nauwelijks geloven. Waar hij zijn vaste collega's allemaal van naam kende, kwamen nu honderden straatverkopers vanuit allerlei uithoeken naar Barcelona. De

Senegalese man tegenover hem kwam uit Zuid-Spanje, anderen waren zelfs helemaal vanuit Italië of Frankrijk gereisd.

Kat en muis

Kenmerkend is ook dat de straatverkopers continu in beweging zijn. Want het kat-en-muisspel dat zich dagelijks tientallen keren afspeelt tussen de lokale politie en de informele verkopers, maakt dat de manteros vaak van plek moeten verwisselen. De politie jaagt hen voornamelijk op en altijd is er het gevaar dat hun koopwaar wordt ingenomen en zij een forse boete krijgen – pure kapitaalvernietiging in de ogen van de verkopers. Ze opereren als groep en splitsen zich op om de agenten te verwarren of te vermoeien. Hoewel ze politie altijd uit de weg gaan, grijpen de agenten in uniform vaak niet echt in. Het zijn voornamelijk politiemannen in burger die hun spullen in beslag nemen. Daarom is er altijd een vigilante aanwezig, die op de hoek van het plein of de straat de omgeving scant. Met een gebaar of fluitje licht hij zijn collega's in dat er agenten aan komen en dat ze weg moeten wezen.

Hoewel de autoriteiten dus constant druk uitoefenen op de straatverkopers, varieert het toezicht. Zo zijn er op feestdagen vaak meer straatverkopers, maar verricht de politie minder controles, of wordt de straatverkoop zelfs openlijk gedoogd. Bepaalde toeristische plekken zoals de Montjuïc blijven verschoond van regelmatig politiebezoek, terwijl de verkopers in het centrum constant worden opgejaagd.

FOTO: MICHELLE SCHMITT

Er is een enorm aanbod van taxi's in Dakar, waaronder ook vele auto's die tweedehands uit Europa verscheept zijn.

Legalisering

De druk vanuit de autoriteiten leidt tot veel discussie. Enerzijds klagen winkeliers in Barcelona erover dat de manteros verkoop bij hen wegnemen zonder volledig belasting af te dragen. Anderzijds komen lokale organisaties op voor de straatverkopers, die praktisch geen mogelijkheid hebben om een vaste baan te bemachtigen. Sinds de komst van voormalig activiste Ada Colau Ballano als burgemeester in 2015 neemt de gemeente mondjesmaat maatregelen om mensen in moeilijke omstandigheden bij te staan. Zo is er meer aandacht voor de opvang van en hulp aan nieuwkomers in de stad. Toen een straatverkoper medio 2015 op zijn vlucht voor de politie van een balkon sprong en om het leven kwam, laaide de discussie rondom straatverkoop verder op en waren er vele manifestaties. Dit resulteerde in beleidsplannen om de straatverkopers tegemoet te komen. In dezelfde periode hebben de straatverkopers ook hun krachten gebundeld in een heuse vakbond: Sindicato Popular de Vendedores Ambulantes de Barcelona. Deze zoekt samen met de lokale autoriteiten naar oplossingen voor de lange termijn. Het syndicaat is daarbij zeer actief in de gemeenschap en gaat veelvuldig in gesprek met meerdere partijen via evenementen en sociale media. Zo is er inmiddels samen met Braziliaanse kunstenaars een eigen logo gelanceerd om diverse producten op de markt te brengen. Op feestdagen trekken leden erop uit om begrip te kweken voor de straatverkopers bij de stedelijke gemeenschap. Burgemeester Colau is samen met een aantal andere migrantenorganisaties in gesprek gegaan met de vakbond, waarvan Mamadou een vooraanstaand lid is. Colau kwam in augustus vorig jaar met een plan om een deel van de straatverkoop te legaliseren en formele werkplekken te creëren in bijvoorbeeld Mercabarna, een enorm distributiecentrum in de stad. Het initiatief kan om bureaucratische redenen (nog) niet worden uitgevoerd zoals gepland. Voor de mannen die wij spraken duurt het allemaal te lang, en velen zijn dan ook gewoon nog te vinden rondom de bekende toeristische trekpleisters.

Transnationaal web

Om de dynamiek van de straatverkoop en het dagelijks leven van de mantero's te begrijpen, moeten we echter verder kijken dan de stedelijke grenzen van Barcelona. Contacten, handel en bewegingen tussen Europese locaties en tussen Europa en het land van herkomst blijken cruciaal in de levens van de straatverkopers. Velen zijn bij tijd en wijle actief als seizoenarbeiders in Catalonie of Andalusie. Ze vertrekken naar de velden rondom Lleida en Almeria om in loondienst fruit te plukken of groenten te oogsten. Deze banen zijn echter tijdelijk, en velen keren na een aantal weken of maanden terug naar Barcelona om de straatverkoop weer op te pakken. Anderen vinden tijdelijk hun weg elders in Europa. Heel belangrijk zijn ook de verbindingen met het land van herkomst, in dit geval Senegal. In het laagseizoen (vanaf oktober t/m januari) keren degenen met voldoende spaargeld voor een tijd terug naar hun families. Abdou bijvoorbeeld heeft een vrouw en drie kinderen die in Senegal wonen. Het duurde enkele jaren voordat hij genoeg geld bij elkaar had om met opgeheven hoofd zijn familie te bezoeken. Hij verbleef daar een aantal maanden.

Meerdere straatverkopers zijn het hele jaar door actief in transnationale circuits die zich vooral concentreren op de in- en verkoop van tweedehandsauto's. Deze worden in containers verscheept, of in sommige gevallen rijden de Afrikaanse migranten ze zelf naar Senegal. De auto's zijn koopwaar en vehikel om overige handelswaar te transporteren. In Spanje zijn vele

respondenten maanden bezig verkoopwaar en cadeaus te verzamelen die op deze manier worden vervoerd. Sommige migranten beginnen zelf een taxibedrijf met hun ingevoerde auto. De straatverkoper is dus vaak meer dan alleen een lokaal opererende salesman.